

Dünden Bugüne Türkçe

Prof. Dr. Hamza ZÜLFİKAR

Üniversitelerde okutulan zorunlu Türk Dili dersi

Cumhuriyet gazetesinin 9 Mart 2007 tarihli nüshasında *Tartışma Editör Mektup* adı altındaki köşede *Yükseköğretimde zorunlu dersler verimli mi?* başlıklı bir yazı çıktı. Yazıyı Prof. Dr. Tahir Balcı yazmış ve yerinde bazı tespitler yapmış. Burada işlenen konu daha çok zorunlu derslerden olan Türk Dili üzerinedir. T. Balcı, söz konusu yazısını öğrencilerin değerlendirmesi üzerine kurmuştur.

Üniversitelerde okutulan zorunlu derslerin sorunları çok yönlü ve çok boyutlu olup üzerinde özel araştırmalar yapılması gerekir. Ancak bu konuda herhangi bir girişim olmamış ve bu sorunlar âdeta dondurulmuştur. Türk Dili dersinin yürütülmesi rektörlüklere verildiğinden ve programı da Yüksek Öğretim Kurulu tarafından belirlendiği için öğrencisinden okutmanına herkes genellikle suskun kalmayı yeğ tutmuştur.

Konuyla yakından ilgili olmam dolayısıyla sorunu dile getirmek, Türkçeyi gündeme taşımak ve bir tartışma ortamı yaratmak istedim. Ankara Üniversitesi Rektörlüğüne bağlı olarak 9 yıl bu dersin yürütüldüğü Türk Dili Bölümünde başkanlık görevi yaptım. Benden önce Prof. Dr. Zeynep Korkmaz bu bölümün başkanlığını yürütüyordu. Yüksek Öğretim Kuruluna üye olarak seçildikten sonra yerine ben tayin edildim. O yıllarda bu dersleri yürütecek eleman azlığından dolayı Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesindeki, Siyasal Bilgiler ile Ziraat Fakültesindeki dersleri de yüklenmiştim. Rektör Prof. Dr. Tarık Somer, Türk dilinin eğitimine, öğretimine çok önem veriyordu. O dönemde otuzdan fazla kadrolu okutman alındı. Çarşamba günleri Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesindeki odamda okutmanlarla ortaya attığımız konuları tartıştık.

Yabancılara Türkçenin öğretilmesi de o tarihlerde Türk Dili Bölümü Başkanlığınca yürütülüyordu. Kısa adı TÖMER olan Türkçe Öğretim Merkezinin kuruluşunu da T. Somer'in teşviki ve gayretiyle gerçekleştirdik. Bu birime de okutman alındı ve düzeylerinin yükseltilmesine çalışıldı.

Prof. Dr. Necdet Serin, rektör seçildiğinde beni bu görevden aldı. Ancak benim bu derslerle olan ilgim devam etti. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde Yeni Türk Dili Ana Bilim dalında görev yaptığım için ko-

Dünden Bugüne Türkçe

nuyla doğrudan ilgiliydim. Hiçbir gerekçe gösterilmeden gönderilen sarı zarfı aldıktan sonra da Fakültemde Türk dilinin eğitimi ve öğretimiyle meşgul olmaya devam ettim. Ortaöğretimde ve yükseköğretimde Türkçenin eğitim ve öğretimi ile ilgili makaleler yazdım.

Bir yaraya parmak basan T. Balcı'nın yazısını okuyunca düşüncelerimi, tespitlerimi, önerilerimi burada vermek istedim. Daha doğrusu T. Balcı'nın yukarıda adını verdiğim makalesi beni bu yazıyı yazmaya isteklendirdi (motive etti)¹.

Yükseköğretimde Türkçe, bundan yaklaşık 40 yıl önce başlatılmış bir eğitim ve öğretim etkinliğidir. Asistanlığım sırasında ortaöğretimden gelen gençlerin yeterince Türkçeyi kavramadıkları üniversitelerin çeşitli birimlerinde konuşuluyordu. Profesörler kurulunda, bölüm ve yönetim kurullarında hocaların bu durumdan şikâyet ettikleri söyleniyordu. Bunun gibi bir başka şikâyet konusu yabancı dil idi. Yabancı dille de kastedilen İngilizceydi. Adı önceleri İnkılap Tarihi, daha sonra Devrim Tarihi olan bu dersin de gerekli biçimde işlenmediği, öğrencilerin bu alanda bilgilendirilmediği, yakın tarihimizden gençlerin haberdar olmadıkları konuları da ciddi ciddi bu ortamlarda tartışılıyordu. Ancak soruna el atmak yönünde bir gelişme olmuyordu.

Hacettepe Üniversitesi ilk defa yanlış hatırlamıyorsam, 1969 yılında Türkçe dersi konulması hususunda bir girişim başlattı. Temel Türkçe adlı dersle ilgili bölümün ilk başkanı Sayın Emin Özdemir daha sonra da merhum Ahmet Nihat Atay idi. Merhum Atıla Özkırmı ile bugün Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Başkanı olan Prof. Dr. Sadık Tural, bu dersin ilk öğretim görevlilerindendir.

Yüksek öğrenim gören askerî okullarda da bu tür bir uygulama başlatılmıştı. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinden mezun olup Hava Harp Okulunda görev alan Ural Armay, *Türkçe Kompozisyon ve Askeri Yazışma Ders Kitabı* adlı yayınıyla bu alana ilk katkıyı yapanlardandı. Yakın dönemlerde ise Türkolog subaylarımızdan Dr. Süer Eker, daha genel bir çalışma yapmış *Çağdaş Türk Dili* adlı eserini ortaya koymuştur.

Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde bu derslerin verilmeye başlanması 1972 yılına rastlar. Dersin adı *Türkçe Kompozisyon*'du. Bu dersleri vermekle görevlendirilenlerden biri de bendim. Hazırladığım ders notlarını alıştırmalara dayandırarak düzenledim ve 1977 yılında *Yüksek Öğretimde Ya-*

¹ *Teşvik etti* diyecektim, okurlarım kınarlar diye günümüzde yaygın olan *motive etmek* dilime geldi. Bunu da kullanmayı kendime yediremedim. Türk Dil Kurumunca *motive etme*'ye karşılık olarak önerilmiş olan *isteklendirme* sözünü kullandım.

zım ve Anlatım adıyla yayımladım. Ankara Üniversitesi'nin öteki fakültelerinden de bu derslerin verilmesiyle ilgili talepler artmıştı.

Aradan yıllar geçti Prof. Dr. Zeynep Korkmaz'ın Yüksek Öğretim Kuruluna üye olarak seçilmesinden sonra bu dersin verilmişindeki dağılımının önlenmesi ve bir esasa bağlanması için *Çerçeve Program* adı altında bu program ortaya kondu. Dersler dört yıla yayılmıştı.

Boğaziçi Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesince 1986 yılı Eylül ayında düzenlenen *Üniversite Düzeyinde Türkçe Eğitimi* adlı seminerde üniversitelerin bütün fakültelerinde okutulan Türkçe dersinden beklenen verimin alınmadığı konusu işlenmiş, bir el kitabının yayımlanması dile getirilmişti. Bu sorun Yüksek Öğretim Kuruluna getirildi ve o Kurulda üye olan Prof. Dr. Zeynep Korkmaz, çeşitli üniversitelerde görevli öğretim üyelerini çağırarak bu program doğrultusunda bir ders kitabı yazılmasını önerdi. *Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri* adlı kitap Yüksek Öğretim Kurulu yayını olarak çıktı ve bir süre üniversitelerde başvuru eseri olarak kullanıldı. Çeşitli üniversitelerde görevli okutmanlar, öğretim üyeleri bu amaçla yeni yayınlar ortaya koydular. 2006 yılında yayımlanan *Üniversiteler İçin Türk Dili-Yazılı ve Sözlü Anlatım* adlı kitap, Nesrin Kaya, Ahmet Oyar, Yüksel Topaloğlu, Oğuzhan Durmuş, Muharrem Özden ve Ersin Özden'in ortak çalışmalarıdır. Gene son yayınlardan biri Nurettin Demir ile Emine Yılmaz'ın yayımladığı *Türk Dili El Kitabı* adlı çalışmadır.

Tarih sırasıyla bakıldığında Muharrem Ergin'in 1994'te yayımladığı *Üniversiteler İçin Türk Dili* adlı kitabını bulmaktayız. Sivas'ta Cumhuriyet Üniversitesi öğretim üyelerinden Burhan Paçacıoğlu *Türk Dili Kompozisyon* adlı kitabını 1989 yılında yayımladı. Kemal Yavuz, Kâzım Yetiş, Necat Birinci 1996'da *Üniversite Türk Dili ve Kompozisyon Dersleri* adlı bir başka yayın ortaya koydular. 1998 yılında çıkan ve daha sonra birkaç baskı yapan *Üniversiteler İçin Örnekli - Uygulamalı Türk Dili ve Kompozisyon* adlı kitap, Ertuğrul Yaman ve Mehmet Köstekçi tarafından yayımlandı. 1999'da bu amaçla yayımlanmış bir başka eser Cahit Kavcar ve Ferhan Oğuzkan tarafından kaleme alınmıştır. Çalışmalarının adı *Örnek Edebi Metinlerle Yazılı ve Sözlü Anlatım*'dir. 2001 yılında Mustafa Özkan, Osman Esin, Hatice Tören de ortak bir çalışma yayımladılar. Eserlerinin adı *Yüksek Öğretimde Türk Dili Yazılı ve Sözlü Anlatım*'dir. M. Baki Gökçe, 2003'te *Türk Dili Kompozisyon* adlı kitabını çıkardı. Bir diğer çalışma Nesrin Bayraktar, Yedigâr Ercan ve arkadaşlarına aittir. *Türk Dili Yazılı Anlatım Sözlü Anlatım* adlı bu çalışma 2005 yılında okuyucuya ulaştı.

Kitapların başlıklarında *Türk Dili* teriminin kullanılması dikkat çekici-

Dünden Bugüne Türkçe

dir. *Türk Dili* genel bir adlandırmadır. Bu terimle Türk dilinin tarihî dönemlerini ve yaşayan kollarını kastediyoruz. Üniversitelerde verilen derste ise *Türkiye Türkçesi* işleniyor. Öte yandan *kompozisyon* terimi de *yazılı anlatım* terimiyle karşılanabilirdi. *Yazılı ve sözlü anlatım* bu dersin ana konusudur.

Yayımlanan ders kitaplarının sayısı 1990'lı yıllarda giderek artmış, üniversite dışında da Türkçenin öğretimini konu olan başka yayınlar ortaya konmuştur. Bu tür yayınların bugün sayısı kırkı bulmuştur.

Üniversitelerde bu dersleri veren kadrolu okutmanların sayısını tam olarak bilmiyoruz. Birçok üniversitede okutmanların görevi o üniversitenin eğitim veya fen-edebiyat fakültelerindeki öğretim elamanlarıyla yürütüldüğünü veya eleman ihtiyacının Millî Eğitim Bakanlığında gelen Türkçe öğretmenlerinden yararlanılarak karşılandığını biliyoruz. Bu durum karşısında günümüzde bu derslerden yeterince verim alındığını, öğrencilerin yazılı ve sözlü anlatımda istenilen düzeye geldiklerini iddia etmek güçtür. Sonucun parlak olmaması biraz da öğretim kadrosundaki yetersizliktedir. İstenilen düzeye ulaşamamasının sebepleri çeşitlidir. Bu durumun aşağıda belirteceğim eksiklikler, ihmaller ve düzenlemelerdeki aksaklıklardan kaynaklandığı bir gerçektir. Ders sevdirememiş, çekici kılınamamış, en önemlisi insan hayatıyla doğrudan ilgili olan ana dili becerisi kazandırmanın gerekleri öğrenciye anlatılamamıştır.

Türkçenin eğitim ve öğretimi artık ülke çapında toplumsal bir mesele hâline gelmiştir. Türkiye Büyük Millet Meclisindeki ilgili komisyon dildeki bozulmaları araştırıyor. Yapılan dil yanlışları, anlatımdaki tutukluklar, düşüncelerin gereği gibi ifade edilememesi, dilde artan yabancı kelime oranı, söyleyiş bozuklukları bu durumun göstergeleridir. Ülkenin bazı aydınları kurtuluşu İngilizce öğrenmeye bağlamıştır.

Aslında yaşanan ihmal yalnızca Türk Dili ile ilgili değildir. Türk Dili dersleri üzerinde yapılan bu değerlendirmelerin üniversitelerde okutulan öteki dersler üzerinde de yapılması durumunda benzer örneklere rastlamak mümkündür. Mesleğimin bu son yıllarında acı gerçeği dile getirmeden edemedim. Yıllar geçti, değişen bir şey olmadı. Arayışlar meyvelerini vermedi. Üniversitelerde yabancı dille eğitim ve öğretim giderek hızını artırdı. Programlara yönlendirenler yabancı dile ağırlık vermekte, kademe ilerlemesinde çeşitli önlemler getirerek çıtayı yükseltmekte, ancak öğretim kalitesini yükseltme, öğretim üyesi yetiştirme konusunda ciddi adımlar atamamaktadır. Üniversitenin vizyonu veya üniversitenin misyonu ile ne yapılmak istendiği de pek anlaşılammaktadır. İşte böyle bir ortamda T.

Balci'nın yazısı dikkat çekici olmuştur.

Tahir Balci'nın *Cumhuriyet* gazetesindeki değerlendirmesinde öğrencilerin Türk Dili derslerine sevecek katılmadıklarını, dersi geçmek zorunda oldukları için ciddiye aldıklarını, öğrenciler arasında dersin verimli olduğunu söyleyenin neredeyse bulunmadığını ileri sürmesi bir gerçek olmakla birlikte bu sav, her üniversite için genel bir kanı olarak değerlendirilemez. Dersin gereğini anlayan, ilgili öğretim üyesinin uyguladığı yöntemden memnun olan ve bu dersten yararlandığını söyleyenler de az değildir.

Balci'nın Türk Dili dersinin kaldırılmasını isteyenlerin eşit ağırlıkta oldukları, kalmasını isteyenlerin ise dersi yararlı gördükleri için değil, not ortalamasını yükseltmeye yaradığı için böyle istedikleri biçiminde vardığı sonucun genel olmadığı kanısındayım.

T. Balci, sorunu dersin planlanmasında ve yürütülmesindeki aksaklığa bağlıyor. Ona göre bu dersler, birimlerde eğitim ve öğretimden sorumlu olan ana bilim dalı başkanlarının yetkisinde olmalı, ana bilim dalı başkanları bu derslerin planlanmasını ve yürütülmesini üstlenmeli. Bu öneri bençe bir yarar sağlamaz. İş daha da zorlaştırır ve keyfileştirir.

T. Balci, açıklamasına şöyle devam ediyor:

"Oysa üniversitedeki bütün Türk Dili derslerini okutmayı tekelinde gören Türk Dili Bölümü, bünyesinde yeterince okutman olmadığı gerekçesiyle yüksek okullarda açık bulunan Türk Dili derslerini vermek üzere MEB'e bağlı okullardan öğretmen görevlendirilmesine yol açmıştı. Yani dil bilim uzmanı öğretim üyesinin Türk Dili dersini veremeyeceği savunulurken ortaöğretimden öğretmen görevlendirmekte! Bu yanlış da YÖK'ün böyle istemesiyle savunulmakta..."

Üniversitelerde okutulan bazı derslerin ortak zorunlu olması, bu derslerin mutlaka okutmanlarca verileceği ya da öğretim üyelerince verilemeyeceği anlamına gelmez. Her ders ilgili ana bilim dalının görevlendirdiği, uygun formasyona ve ders verme yetkisine sahip her öğretim elemanınca verilebilir.

Ortak zorunlu dersler ve öğrenciler için formalite/yük olmaktan çıkarılarak gerekli saygınlığa kavuşturulmalı, ya da seçmeli yapılmalı. Bizce bu derslerin kaldırılması çok yanlış bir tercih olur; hatta hak ettikleri saygınlığı yeniden kazanmaları yükseköğretimin öncelikli konularındandır. Bunu için planlama, yürütme ve denetimin tek elde toplanması yerine mutlaka ilgili ana bilim dallarına bırakılması gerekmektedir."

T. Balci'nın bu açıklamaları içinde haklı tespitler vardır. Okutman kadrosu olmaması yüzünden bu derslerin dışarıdan, orta öğretimden öğretmenlerin görevlendirilmesiyle verilmesi üniversite geleneği ile bağdaş-

Dünden Bugüne Türkçe

maz. Üniversitede öncelikle aranması gereken uzmanlıktır. Bu gerçek öteki dersler için olduğu kadar Türk Dili dersleri için de geçerlidir. Buna katılmamak mümkün değildir.

Türkçe okutmanlarının veya alanı Türk Dili ve Edebiyatı olan öğretim üyelerinin, ilgili dekanlık bünyesinde bu dersleri vermesi çıkar bir yol olarak görülebilir. Bu durumda teknik, tıp, mühendislik gibi alanlarda bu görevi o fakültelerin birimlerindeki öğretim üyeleri üstlenemez.

T. Balcı'nın da belirttiği gibi asıl sorun bu derse saygınlık kazandırmaktır. İçinde yaşadığımız koşullarda dersin kaldırılması veya seçmeli yapılması hiç düşünülmemelidir. Bir seçenek olarak yapılacak muafiyet sınavlarında da başarılı olacak öğrenci sayısının üçü beşi geçmeyeceği açıktır.

T. Balcı'ya bu sorunu dile getirdiği için teşekkür etmek gerekir. Benzeri yazıların yayımlanması, gerekli programların üretilmesi, sorunun ayrıntılarıyla gündeme getirilmesi Türk dilinin eğitim ve öğretimi için isabetli bir girişim olur. Üniversitelerde Türk Dili derslerinin okutulmasının yeniden gözden geçirilmesi, gerekli düzenlemelerin yapılması konuları bu derslerle ilgili olan herkesin ortak dileğidir. Ancak bugünkü koşullar içinde ne rektörler ne de dekanlar bu konuya zaman ayırmak ister. Adı "YÖK dersleri" olmuştur. "Buna YÖK karışır." deyip için içinden çıkılıyor. Hâlbuki ortada üzerinde durulması gereken birçok konu ve sorun var. Yanıtlanması gereken sorular var.

Acaba neden bu dersler vaktiyle ilgili bölümlere bağlanmamış da Rektörlük bünyesine alınmıştır? Rektörlük idari bir birimdir. Eğitim ve öğretim ise fakültelerde ve enstitülerde yapılmaktadır.

Birçok üniversitede eğitim fakülteleri, fen-edebiyat fakülteleri bulunduğu hâlde neden bu bölümlerin bünyesinde bu derslerin yürütülmesine gidilememiş, okutmanlar bu bölümlerde yer almamıştır? Bunları o günlerin şartları içinde değerlendirmek ve günümüz için düzenleme yapmak gerekir.

Üniversitelerde hangi dersi öğrenciye sorsanız yararlı, yararsız; kaldırılınsın, dursun biçiminde yanıt alınabilir. Üniversitelerde ders programları vardır. Öğrenci seçtiği bu derslerden başarılı olmak zorundadır. Dersin yararlı olup olmadığı öğrenciyi ilgilendirmez. İlgililer ancak dersin içeriği, zenginleştirilmesi, gerekli araç ve gereçlerle donatılarak verilmesini isteyebilirler. Aynı durum Türk Dili dersleri için de geçerlidir. Yükseköğretim kurulunca kabul edilmiş olan programdan, okutman seçiminden, öğretme biçiminden, ders saatlerinden, konuların işlenişinden, sınıfların kalabalı-

ğından, verildiği saatlerden tutun da ders araç ve gereçlerine gelinceye kadar pek çok sorun öğrenciler tarafından olduğu gibi öğretim elemanlarınca da konuşulabilir, tartışılabilir. Burada amaç dersi kaldırmak değil, daha verimli hâle nasıl getirilebileceğidir.

Bugün sayıları kırkı bulan birbirinden farklı ders kitaplarıyla Türk Dili dersi çeşitli üniversitelerde okutuluyor. Bu dersleri kimler veriyor? Aralarında bir iletişim var mı? Öğrencinin doğru konuşma ve yazmasına, dil becerilerinin geliştirilmesine bu dersler ne derece katkı sağlıyor? Türkçenin içine düştüğü bu durumu görerek bu konulara daha ciddi ve daha bilinçli olarak eğilmeliyiz.

Türk diliyle ilgili anketler, araştırmalar yayımlanmış mı, ilgili yerlerde tartışılmış mı? Bunlara bakmalıyız. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümlerinde Türk Dili dersinin okutulmasına gerek var mı yok mu, bunu konuşalım.

Her fakültenin yapısı, ihtiyaçları göz önüne alınsın, buna göre Türk Dili derslerinin verilmesi düzenlensin biçiminde öneriler var. Söz gelimi, hukuk fakültelerinde programlara hukuki terimler alınsın, hukuk metinleri işlensin, tıp, eczacılık gibi fakültelerde bu tür düzenlemeler yapılsın, biçimindeki öneriler yabana atılmamalıdır.

“Yürürlükte olan ve Yüksek Öğretim Kurulunca hazırlanmış olan ders programı geliştirilsin ayrıntılı hâle getirilsin, fakültelerin yapısına göre düzenlensin” denirse buna karşı söylenecek bir sözümüz olmaz.

Ülkede yaşanan başlıca sorunlardan biri yazımızdaki tutarsızlıklardır. Derslerde ele alınan veya öğrenciye tavsiye edilen kaynaklar çeşitlidir. Farklı tutumlar içinde olan bu kaynaklardaki farklı yazım anlayışı öğrenciyi etkilemektedir. Bu bakımdan Türk Dil Kurumunun kılavuzları ve sözlükleri kaynak alınmalıdır. Yazım birliği sağlamak için bir kaynağa bağlanmaktan başka çare yoktur. Türk Dil Kurumunun kılavuzları, sözlükleri sürekli geliştirilmekte ve çıkacak soruları karşılayacak genişliktedir.

“Bu dersler liselerde halledilmesi gerekirdi. Üniversitelerden bu dersin okutulmasına ne gerek var?” görüşünde olanlar bunun yerine bir yabancı dili koyma hevesindedirler. Her üniversiteli genç mutlaka bir yabancı dil bilsin ama bu ana dilini ihmal etsin demek değildir. Ana dilinin kurallarını bilmeyenlerin bir başka yabancı dili öğrenemedikleri veya öğrenmede zorlandıkları bilimsel olarak ispatlanmıştır.

Bu dersleri amacına uygun olarak vermek istiyorsak, konuşacağımız konular, yapacağımız birtakım düzenlemeler bulunmaktadır. Bunun için Türk Dili dersleriyle ilgili olanlar bir araya gelip, öncelikle sorunlarını açıkça dile getirip, vardıkları sonuçları ilgili makamlara ulaştırmalıdır.

Dünden Bugüne Türkçe

Öğrencileri amfiteatr yapısındaki sınıflara, konferans salonlarına doldurarak ders vermekten vazgeçeceğiz. Bu dersler en fazla kırk kişilik sınıflarda yürütülür. Haftada iki saat bir amfiteatrda veya konferans salonunda Türk Dili dersini vermeye ve geri kalan zamanını kendine ayırmaya hevesli kimseler çıkabilir. Bunları vaktiyle gördük. Ama ben eminim ki, haftada on veya on iki saat bu dersleri kırk kişilik veya onun altında sınıflarda huzur içinde vermeye itiraz edecek öğretim elemanı çıkmayacaktır.

Türk Dili dersleri yazmaya, okumaya, yorumlamaya ve değerlendirmeye yönelik dört temel üzerinde yürür. Dersin verilmiş biçiminin düzenlenmesi ve programlanmasının yapılması ayrı bir çalışmayı gerektirir. Konular arasında birbirini bütünleyici, olgunluğa götürücü bir yöntemin bulunması, konuların buna göre ders saatlerine dağılımının yapılması, yerine getirilecek işlerin başında gelir. Bunu yaparken içeriğin sürekli amaca hizmet edecek bir biçimde olması hesap edilmeli.

Konunun bir de üniversitelerde okuyan yabancı öğrencilerle ilgili boyutu bulunmaktadır. Bunlar için ayrı sınıflar mı yapılmalı, onlar için ayrı programlar mı üretmeli? Bütün bu konuların ciddiyetle ele alınması gerekir.

Yalnızca öğrencinin yazdıklarına bakarak değerlendirmeler yapmak bizi sonuca götürmez. Türkçe dersinin ölçme ve değerlendirmesi sözlü olarak da yapılmalıdır. Konuşma kusurları, telaffuz sorunları ölçmeye, değerlendirmeye girmelidir. Bugün düşünebilen ama düşündüğünü akıcı ve doyurucu bir biçimde ifade edemeyen nice aydınlarımız var. Konuşmaya, hitabete, söyleyişe dönük programlar geliştirmeliyiz.

Ders hocasının seçiminde de bu hususlar gözetilmelidir. Okutmanın yetişkin, donanımlı olması, diksiyonunun düzgün bulunması apayrı bir meseledir. Okutmanın kendisini geliştirmesi için zaman zaman mesleki seminerlere katılması sağlanmalıdır.

“Üniversitelerde öğretim üyeleri özgürdür. Konularını kendisi seçer, kendisini programlar.” denebilir. Bu husus Türk Dili dersleri için geçerli değildir. Mutlaka haftalara dağılmış bir programa ihtiyaç vardır. Yalnızca derslerle değil, Türk Dili dersleri başka etkinliklerle desteklenmelidir.

Öğretim elemanın keyfi hareket ettiği, kendini yenilemediği bir ortamda öğrencinin bu derse ciddiyetle bakmasını bekleyemeyiz. Bu durum idareciyi de etkiler, o da dersin gerekli olup olmadığı üzerinde düşünmeye başlar.

Sık sık okutmanın yerini değiştirmek, bir fakülteden alıp bir başka fakülteye vermek doğru değildir. Her fakültenin bünyesine göre okutman

Prof. Dr. Hamza Zülfikar

görevlendirmesi yapılmalı ve kalıcılığı sağlanmalıdır. Odası olmayan, koridorlarda dolaşan, ders saatini kollayan okutmanları çok gördük. İdareciler hep yer, oda sıkıntısından söz ettiler.

Durum eski uygulamalardan, başlangıçta çekilen sıkıntılardan biraz daha iyi olabilir. Ancak her üniversitede belli bir standarda ulaşıldığı söylenemez. Amaç üniversiteler arasındaki farklılığı gidermektir. Bugün ortaya çıkan manzara ise ortadadır. Mezunların devlet dairelerine girerken yeniden Türkçe kurslarına alınması bize bir şeyler anlatmalıdır. Her devlet kuruluşunda görev alan memurun önüne yeniden Türkçe konur. Göreve başlamadan veya görev sırasında Türkçe birkaç saatlik kurslar hâlinde verilir.

Vaktiyle Boğaziçi Üniversitesinde yapılan seminer gibi belirli sürelerde okutmanların, yöneticilerin ve konuyla ilgili olanların bir araya gelerek sorunları tartışmaları, iyileştirmeler istemesi gerekir. Aksi hâlde bu durum yıllarca böyle sürüp gidecek, öğrenci ve idareci de bu derslerin gerekli olup olmadığını tartışıp duracaktır.